

Mi-Go och Shannais insekter som artropoida inslag i H.P. Lovecrafts mytbildningar

ANDERS N. NILSSON

En klassisk skräckkvartett

Skörvnöpparn har tidigare presenterat kortare texter med entomologiska beröringspunkter skrivna av de tre klassiska skräckförfattarna Arthur Conan Doyle, Edgar Allan Poe och H.G. Wells (Nilsson 2014, 2015a&b). I två av fallen har även texternas filmatisering behandlats. Denna miniserie avslutas här med en artikel om H.P. Lovecraft med fokus på hans novell *The Whisperer in Darkness* och dess filmatisering 2011. Även novellen *The Insects of Shaggai* av Ramsey Campbell kommer att beröras, som skriven inom en brittisk utvidgning av Lovecrafts Ctulhu-mytologi.

Lovecraft ständigt lika aktuell

Howard Phillips Lovecraft (1890–1937) har kallats fantasykulturens okrönte mästare, och referenserna till hans verk inom populärkulturen är i det närmaste oöver-skådliga. En googlesökning på hans efternamn ger 15,6 miljoner träffar, att jämföra till exempel med Strindbergs 3,2 miljoner. Lovecrafts 64 noveller och andra texter, skrivna under åren 1917 till 1936, har gett upphov till en mycket omfattande sekundärlitteratur, som fortfarande växer stadigt. Att Lovecraft-studier med tiden kommit att anses som rumsrena även inom akademiska kretsar visas bland annat av Mattias Fyhrs bok om Lovecraft från 2006, publicerad bara tre år efter Fyhrs doktorsavhandling om gotiken som genre, *De mörka labyrintherna*.

Då Lovecraft ständigt är aktuell finns hans texter alltid att köpa i nya utgåvor på originalspråket. På svenska är inte utbudet

lika stort, men förlaget Vertigos inbundna samling av *Skräcknoveller* från 2011 ger en bra grund att stå på, även om priset kan avskräcka. På begagnatmarknaden betingar Lovecrafts böcker så gott som alltid höga priser.

Rasist och antimodernist

Lovecraft beskrivs ofta som den mest skräckinjagande av de klassiska författarna inom gotiken, och detta trots hans vana att stapla hemskhetens standardadjektiv efter varandra och nyttja ett ofta övertydligt bildspråk (Berg 2002). Michel Houellebecq har å andra sidan pekat på ett ovanligt lysande djupsinne och känslighet hos Lovecraft, ett poetiskt drag som är särskilt

Foto av H.P. Lovecraft från 1934.

starkt framträdande i den novell som här ska behandlas närmare, i svensk översättning *Viskningar i mörkret* (Houellebecq 2005). Novellen ingår i de åtta berättelser som brukar räknas som Lovecrafts mest framstående, skrivna mellan 1926 och 1934.

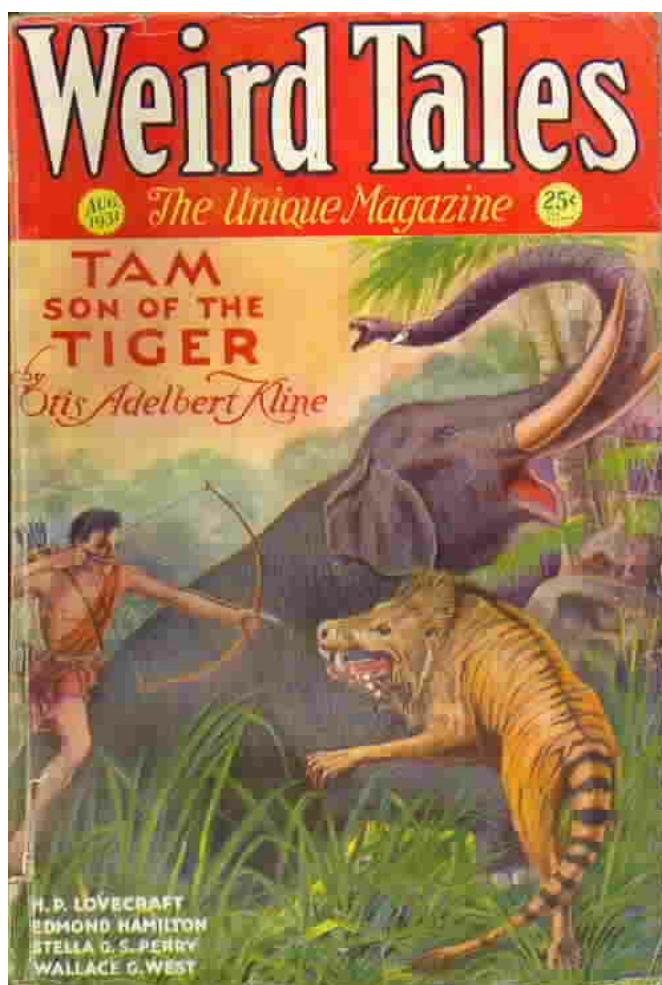
Född i Providence förde Lovecraft ett tillbakadraget liv hemma i New England. Han gifter sig dock 1924 och bosätter sig en tid i New York. Redan 1926 är han tillbaka i sin födelsestad och skiljer sig senare från sin fru Sonia. Fylld av puritanska hämningar undviker han så gott som helt erotik och ekonomiska spörsmål i sina texter. Houellebecq har lyft fram hans uttalade rasism, stegrad efter vistelsen i New York, som källa till den skräck han byggde sina berättelser på, och sammanfattar hans hållning så här: ”Ett kompromisslöst hat mot världen i allmänhet och en alldeles särskild

avsky för den moderna världen” (Houellebecq 2002:47). Lovecraft dör utfattig 47 år gammal i inälvscancer. Men hans texter kom att spridas av andra och till slut få den kultstatus de förtjänade.

Viskningar i mörkret

Långnovellen *The Whisperer in Darkness* trycktes första gången 1931 i augustihäftet av pulpmagasinet *Weird Tales*. Berättelsen är ovanlig för Lovecraft genom sina leddjursliknande utomjordiska monster, benämnda Mi-Go i samband med legender från Tibet. Flertalet av hans andra skräckvarelser är annars mer formlösa eller obeskrivbara, ibland med drag av bläckfiskar. Men här beskrivs de varelser som enligt de gamla legenderna observerats i Vermonts avlägsna bergstrakter som: ”rosaaktiga varelser, cirka en och en halv meter långa med kräftartade kroppar, utrustade med väldiga par av ryggfenor eller hinnaktiga vingar och flera uppsättningar ledade lemmar” (Lovecraft 2010:17). Trots att varelserna kan yttra mänskliga ord framstår deras ljud som ”brummandet från någon avskryvård, jättelik insekt, klumpigt format till någon främmande arts artikulerade tal” (Lovecraft 2010:37). Men det handlar inte som ofta är fallet i leddjurskräck om några omvandlade jordiska varelser, utan rena aliens som anlant till Jorden via planeten Yuggoth. Trots deras artropoida drag så beskrivs deras uppbyggnad som mer svampartad, men bestående av en främmande materia av annat slag än den vi hittar på Jorden. De fastnar inte på fotografier. I novellen sägs att de som döda och fragmenterade observerats i floder i samband med de omfattande översvämningarna i Vermont år 1927.

I novellen brevväxlar litteraturvetaren och folkloristen Albert N. Wilmarth, verksam vid Miscatonic University i Arkham, Massachusetts, med en Henry W. Akeley i Vermont. Via Akeley får Wilmarth ta del av

Framsida på det häfte av det amerikanska pulpmagasinet *Weird Tales* som innehöll den första tryckta versionen av *The Whisperer in Darkness*.

fotografisk och ljudmässig dokumentation av Akeley observationer av traktens främmande varelser. En svart sten med märkliga inskriptioner som Akeley skickat med tåget når aldrig Wilmarth. Akeley känner sig först hotad och skyddar sig med vakthundar, men säger sig senare ha lärt känna varelsernas fredliga natur och insett möjligheterna i det kunskapsutbyte de kan erbjuda. En sekt av människor som dyrkar Ctulhu samarbetar med Mi-Go, hotar Akeley hem och interfererar med hans korrespondens. Wilmarth inbjuds nu att besöka Akeley i hans hem, vilket han även gör, och Vermont beskrivs som ”en trakt där gamla sällsamma ting har haft en möjlighet att växa och dröja kvar eftersom de aldrig har skingrats” (Lovecraft 2010:60). Hans astmatiske värd sitter i dunklet iklädd morgonrock och hans gäst får själv hitta sitt rum och ta för sig av den framdukade maten. Kaffet i termoserna smakar dock så illa att Wilmarth försmår det, och man anar att det är förgiftat.

Akeley redogör i deras samtal för flera av rymdens mysterier inklusive Ctulhu-myntologins huvuddrag, och Wilmarth konstaterar att: ”Aldrig förr hade någon frisk människa befunnit sig mer riskabelt nära den grundläggande verklighetens hemligheter” (Lovecraft 2010:72). Kopplingarna till Ctulhu-myntologin är annars lite lösa i novellen och texten uppvisar istället tydliga drag av science fiction, särskilt genom Mi-Gos kirurgiska ingrepp som kan isolera en mänsklig hjärna från kroppen och därmed tillåta förflyttningar i rymden över väldiga avstånd. En hjärna som förvaras i en särskild behållare kan via en sinnrik apparat kommunicera med en mänsklig röst, vilket Wilmarth får höra prov på. Hjärnan som han får lyssna till säger sig ha besökt 38 himlakroppar utan problem, inklusive två ”utanför tidens och rummets krökta kosmos” (Lovecraft 2010:76).

Rösten i talmaskinen erbjuder Wilmarth samma behandling, och senare i sitt rum hör han fragment av en överläggning om sitt framtida öde. Han väljer emellertid att fly fältet i Akeley gamla Ford, och just innan han lämnar huset får han syn på det ansikte och de händer den varelse, kanske själve Nyarlathotep, varit iklädd som intagit den gamle mannens gestalt. Den varelse som stått för viskningar i mörkret från den man vars hjärna redan placerats i en cylinder. En senare undersökning kan bara konstatera att Akeley är försvunnen, samtidigt som alla andra spår har undanröjts.

Retrofuturistiskt obehag på film

Många av Lovecrafts texter har legat till grund för filmatiseringar. En mycket lyckad sådan är den tyska *Die Farbe* från 2010, baserad på novellen *The Colour of Space* från 1927. Enda insekten i filmen är dock en förväxt geting som sätter sig på en bondkvinnas huvud i en mycket vacker scen. Mycket lyckad är även den likaså svartvita

Konstnärlig gestaltning av en Mi-Go byggd på hur den beskrivs i H.P. Lovecrafts novell *The Whisperer in Darkness*.

filmen *The Whisperer in Darkness* från 2011, baserad på den ovan summerade novellen och producerad med stöd av H.P. Lovecraft Historical Society i regi av Sean Branney. Filmens retrostil gör att den påminner om 30-talets klassiska skräckfilmer med obehagskänslor frammanade av regn, mörker och stämningsfull musik. Till skillnad från 30-talet har man dock nyttjat animering för att via CGI visa monstren i aktion.

Lovecrafts text har i filmen expanderats i flera olika riktningar. Innehållet i originaltextens många brev har dramatiserats på olika sätt. Sanningshalten i de gamla legenderna från Vermont debatteras i början offentligt och Akeley's son George dyker upp på universitetet med foton och en vaxrulle, vilka studeras. Väl hemma hos Akeley får Wilmarth avgörande hjälp av grannens dotter Hannah, som senare dödas av Mi-Go. Bilen är utbytt mot ett gammalt flygplan som de försöker fly i tillsammans. Mi-Go och sekten öppnar via en gemensam ritual en slags tunnel mellan Jorden och Yuggoth, i syfte att släppa in horder av utomjordingar och ta över Jorden. Efter att Hannah av Mi-Go kastats ur flygplanet styr Wilmarth planet rakt ner mot tunnelns öppning som en annan kamikazipilot.

Matt Foyer i rollen som Albert N. Wilmarth i filmatiseringen av H.P. Lovecrafts novell *The Whisperer in Darkness* från 2011.

Talmaskinen har i filmen utvecklats till att även projicera hjärnans ägares ansikte som en rörlig bild. Filmen slutar med att man får se Wilmarths talande ansikte i maskinen varvid han berättar om sin enorma kunskapsutveckling och fantastiska drömvärld. Allt tack vare Mi-Gos högutvecklade kirurgi och teknologi. Filmens slut är alltså radikalt annorlunda än novellens.

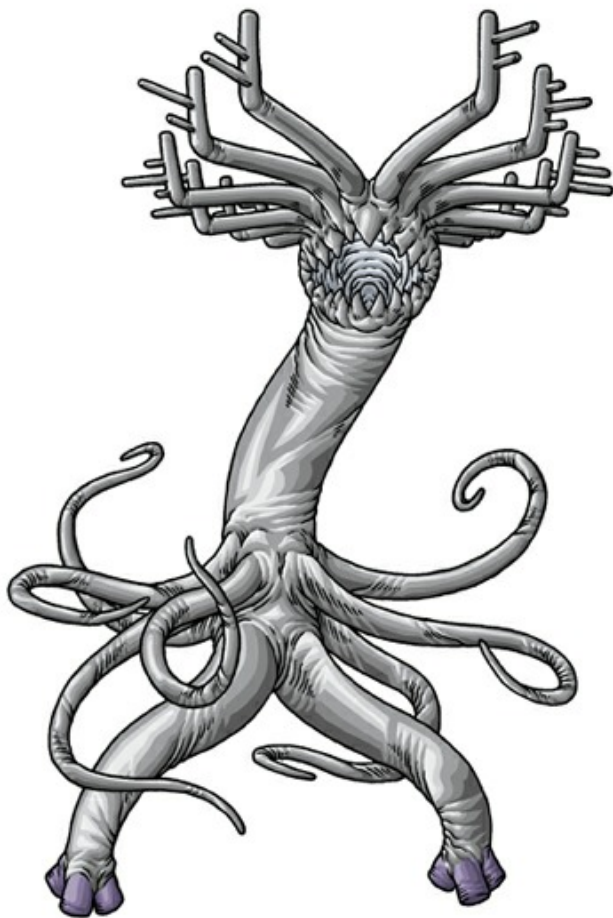

The Insects of Shaggai

John Ramsey Campbell (f. 1946 i Liverpool) är en hyllad skräckförfattare som följt i Lovecrafts fotspår, även om hans författarskap tagit många nya riktningar. Den första novellsamlingen *The Inhabitant of the Lake & Less Welcome Tenants* från 1964 innehåller berättelser, som även om de refererar till Cthulhu-mytologin utspelar sig i England istället för Lovecrafts New England. Novellen *The Insects of Shaggai* utgår från en gammal legend kring Severn Valley kopplad till den himlakropp som för länge sen slog ner i Goatwood-skogen, en kultplats redan på romartiden. I novellen, som jag inte sett översatt till svenska, besöker berättar-jaget, fantasyförfattaren Ronald Shea, skogen för att studera den nämnda klippformationen. Efter att ha blivit jagad av en trädlik varelse i skymningen hamnar Shea i den glänta i skogen där legendens kon-formade struktur blir synlig. Dess ornamenterade yta avbildar olika utomjordingar, varav de styrande beskrivs

som insektsartade. När mörkret faller öppnas en dörr på konens yta och ut strömmar de avbildade flygande varelserna. Deras kroppar är förutom med flygvingar även försedda med tio tentakelförsedda ben och tre munnar. Shea upplever att en av varelserna tar kontroll över hans hjärna och låter honom dela dess minnen från en främmande värld full av skräckinjagande utomjordingar. Insekterna har sitt ursprung på planeten Shaggai i ett annat solsystem än vårt, där de via fotosyntes levde av de gröna strålarna från sina dubbla solar. Bortdrivna från Shaggai av en okänd strålningsbaserad livsform koloniserade de istället en sekvens av andra planeter för att därefter bli bofasta på Uranus.

Efter en religionsbaserad konflikt med de kub-liknande innevånarna på Uranus flyt-

Konstnärlig gestaltning av en träd-liknande Xiclotl av det slag som i Ramsey Clarks novell driver Shea mot templet.

tade så insekterna sitt tempel helgat åt Azathoth till Jordan. Här började de bygga upp ett hemligt sällskap av människor som utförde sina riter kring templet, hållna i beroende av de inre upplevelser insekterna erbjöd dem. Insekterna såg sekten som ett medel att uppnå herravälde över Jordan och via en slags förbindelse med rymden slutligen kunna släppa hit sin gud i dess ursprungliga form. Men denna sekt utrotades av människorna och med hjälp av sina ansiktslösa slavar från planeten Xiclotl försöker nu insekterna driva de enstaka människor som vågar sig in i skogen fram till templet.

Ner i templets huvudsakliga del, belägen under marken, förs nu Shea fram till den port bakom vilken gudomens uppenbarelse finns. I nästa stund befinner han sig ensam utanför templet, med känslan av att vara fri från sin hjärnparasit. Övertygad om att insekterna är ute på en expedition för att söka nya offer driver hans nyfikenhet honom in i templet och fram till porten han stått inför i sin dröm. Om det nu var en dröm?

Shea träder nu in i konen och söker sig förbi alla hemskheter neråt mot porten han tidigare upplevt sig stå inför. Han hör som ljud av vätska som skvalpar bakom dörren, då han lyfter upp regeln, men backar sen till föregående dörr varifrån han kan skymta något gråaktigt gelatinöst närma sig. Han vänder sig om och flyr från Azathoths uppenbarelse ut ur templet för att aldrig återvända. Men han känner en ständig drift att söka upp lättlurade offer som kan fås att bege sig till gläntan i skogen. Parasiten i hjärnan ger sig tillkänna och för att motverka dess planer beslutar sig Shea för att ta sitt eget liv, hellre än att hjälpa Azathoth och hans dyrkare.

Shan

Väl upptagna i Ctulhu-mytologin har fler författare tagit sig an insekterna från Shaggai, som även går under benämningen

Shan (Lovecraftian Science 2018). De anses ha en hjärna med sex lober och kan följa tre olika tankegångar samtidigt. Solljuset sägs störa deras metabolism, varför de helst flyger omkring i mörkret. Först efter kontakten med Azathoth tillägnade de sig konsten att penetrera andra organismers hjärnor, vilka de sen kan styra telepatiskt. Det påstås även att det på Shaggai fanns en jättelik vingad skorpion-liknande gudom, benämnd Baoht Z'uqqa-Mogg och tillhörande de uråldriga storas illustra skara. Ett kännetecken var att de stora komplexögonen var försedda med massor av antenner. Den omgav sig med en hel svärm av stingande insekts-liknande varelser. Nåt att se upp för med andra ord.

Källor

- Berg, Aase, 2002: Lovecraft. *Bonniers litterära magasin* 2002(6):14-17.
- Branney, Sean, 2012: *HP Lovecrafts "The Whisperer in Darkness"*, DVD, Njutafilms, ART NF498 [Film prod. 2011]
- Campbell, J. Ramsey, 1964: *The Inhabitant of the Lake & Less Welcome Tenants*. Sauk City, Wisconsin: Arkham House.
- Fyhr, Mattias, 2006: *Död men drömmande. H.P. Lovecraft och den magiska Modernismen*. Lund: Ellerströms.
- Houellebecq, Michel, 2005: *H.P. Lovecraft. Emot världen, emot livet*. Rimbo: Fischer & Co [Orig. *H.P. Lovecraft, Contre le monde, contre la vie*, 1991, sv. övers. Kennet Klemets.]
- Lovecraft, H.P. 2010: *Viskningar i mörkret*. Göteborg: Alastor Press [Orig. *The Whisperer in Darkness*, 1930, sv. övers. Arthur Isefelt.]
- Lovecraftian Science, 2018: *The Insects from Shaggai*, <https://lovecraftianscience.wordpress.com/2016/02/20/the-insects-from-shaggai-part-1-alien-matter/>

Nilsson, Anders N. 2014: *The Gold-Bug* av Edgar Allan Poe. En av världslitteraturens mest lästa skalbaggsnoveller. *Skörvnöpparn* 6:1-5.

Nilsson, Anders N. 2015a: *The Story of the Beetle-Hunter* av Arthur Conan Doyle. En novell om entomologi och galenskap. *Skörvnöpparn* 7:1-6.

Nilsson, Anders N. 2015b: *The Empire of the Ants* - en novell av H.G. Wells från 1905. *Skörvnöpparn* 7:13-18.

Författarens epost:

andersnnilsson258@gmail.com

Omslag till den amerikanska serien Classics Illustrated till synes innehållande H.P. Lovecrafts berättelse *The Whisperer in Darkness*. Misstänker dock starkt att det hela är fake utfört i retroanda. Så höga nummer fanns inte och 1930 är året när texten kom till.